اَلْحُبُّ لِلّٰهِ وَالْبُغْضُ لِلّٰهِ جِيئُو ٻاڙِ پِڙيان

حُبُ مَرَ ڪُوڙِي نَمازيَ سين هِتِ آءِ اَصلا

جُوبِي نَمازِي ٻچڙُو مَتُو مَتَنِ ڪَنا

تُوبِي مُڙسَ ڪِي عَورتَ ڪِي پُٽَ ڪِي ٻُوتا

تَنهن ڏِينهَ قِيامَ جي بي نَمازِين جا ٿيندا مُنهَ ڪارا

پُڻ مَڪي ڪارا يُوبي نَمازيَ ڪي مَڪي ڏُو سَلاما

جُوبي نَمازِي ٻچڙُو آهي تَرابُو تُو رَڪَنا

اُتِيُو وِهُ بي نَمازيَ سين آهي گُناها

نانتَ چَوُ آءِ عورتُنِ کي اَحڪامَ اَگي جَا

جان جيئوڪَن نَماز پڙهن تان سَگرَ ڳالِ اِها

نانتَ ڪُنِسو يُوءِ خرچ مَتِ ڏُو اِنهان پُوءِ طلاقا

مَگرَ ماءُ پيُوجا اَولادَ تي آهين حَق وَڏا

خِدمتَ ڪيجي اَمرُ مَنجي مُرجي نَرمي ڪان

بَرِندَ وَنجي سَندِين جا ٻچِي هُونِ ڪُنڌا

لِکِيا ڏِنهم ڪتابنِ مِ اِهڙا اَلفاظا

سنگ ياراڻي بي نمازي سين پنهنجي جند ڏ پورا

جن سبب انهن سگ جي هلو ها وي ڏانه

يا ايها الذين امنوا قوا انفسكم واهليكم نارا

انهه پر فرمايو آهي قادر ڪرنما حل ثنا

پڻ ماڻي هن وقت جي ظلم زور تنا

سڀ سبب شامت بي نمازن جي شخصيا تنجبا

تن تن جيئن ڪنديم ڳامن تا هرتا

پڻ هي نقل بزرگن آهي مشهورا

ته حضرة علي فرمايو جو ڪري ڳالام

تنهنجي مشرق مغرب وچ تين مرڻي ملڪ فنا

متين انهه ڳالهه ڪو آهي عجب مراسجا

تانت هوندو ته زمينتي ڪو بي نمازن نها

ڪوڙين ڪين جا امرا اهبانا

پڻ هي ميدان الفند مهي مسلوبيانا

ته حضرت عيسى کان ڏکن ڪه شهر نڌا

تان باغ نعمت مِنيوا ماڙيءَ اُنس احسان اَلڳ جا
رحمت ڏِني تاءِ ربّ جي پُٽ وَسَندي تن مٿا
پِرماڻُ وٺ تِهِ شهر جا سَبِ نمازي هُئا
تڏهن سر هُئي تَنِ سَرِير ۾ ڪَنَاءِ شُڪرانا
تَنِ جان مُوٽي پِهَارا ابو اُسُو شهر وتا
تان ماڻُ وٺي پان ۾ ڪو سيتي نهوڙيا
تِنهِ عرض ڪَنَاءِ اَنَ حالَ مُوٽي مولي ڪا
تڪبُرُ وڏَن ڪيو نِهِ ڪينڌ انه هي وِيا
تان حضرت جبرئيل ائيُو اُلهي آين ڪنا
تِهه آڇي خبر ڏِني خليل کي جي ڪا گُذري سا
تُه هُونِ نمازي مِنڪر وجوءِ يُونِي ڪُونتا
تِهِ مِنِي آڇي مُه ڏُوَنُو اُتِهِ اَب مسنجا
ماڙي ڀِرِي تِه منجها وَ نجي ڪاجر رڙا
ڪَنِ ڪَرِي تِهِ ڪا جڇي سيتي نهوڙيا
بِنِي پَڪَڏِه ڪو ٻُرِڪُ هُو صالحن منجها

جڏ ٿي پيڙي تي ڪارڻ ڪري سڀ درٻا

تان ڇڏي ڏنا ميڪرڙي ساٿي ٻي ٻي ڪاءِ

تڏهن پڇياءِ ملائڪن تي ڏنو هي جواب

ته گهڻا ورهه ڏنوسي ڇپي ڪي منجهه هن احوالا

تڏهن عجب ٿيس ان ڳالهه گهڻي حيرتا

عرض ڪياءِ ان سبب جو منجهه خالق جي درڳاهه

تان اُته آواز ٿيو هن صاحب جي ٻارا

ته هو اُٺيو ٻي نمازي ميڪري جو سور زاره

ته ڄُريري سمو ندر منجها ڪيو ٻيڙي لاءِ

تان لڳس ڳاري ڪوڙي ساواڙين وڃاءِ منجهه درٻا

ٿڻ لڳي ٻي نمازي جي جثوه ابر پيٽ سا

ٿهڪري غوٿ ٿئي مٿون ڪيا ٻوڏتا

تڏهن ڪاڻي ميڪري هنگ ٻي ڪئي مريد مڪه منجها

پڻ شوهت ٻي نمازي جي رسن ڏوڙ مر

جاڙ ظلم ڏيهي پنهنجو ٿا پيدا

بروز

پڻ لکيا ڏٺم ڪتابن ۾ صحي لفظ هي

مَنْ اَعَانَ لِتَارِكِ الصَّلٰوةِ بِلُقْمَةٍ مِّنَ الطَّعَامِ فَكَاَنَّمَا

هَدَمَ الْكَعْبَةَ بِيَدِهٖ اَلْفَ مَرَّاتٍ نبيءَ فرمايو

جنهن ڪو بي نمازي کي کاڌو هيڪرو گراهه ڏئي

اوڪر هزار ڀيرن هٿين ڪعبو ٿو ڊاهي

پُسو ته ٻيو ور پاڪس ٿو ويريو وجهي

تانت جي ڪه ڏني بي نمازي کي سمجهايو نبيءَ

ان ڪر موچڙن جي پاٽين ڪئي پيري پيري

ڄڀ ڪو بي نمازي کي لاهي گندي ڏي

اوڪر دوزخ پاٽي پاتهه وما بو ڪئي

مگر مسافرءِ سنوالي کي خالي ڪين ڪجي

صحي ڏجي اُنکي جيئن وڏ وجهن اهي

پر قصص الانبياءِ هنبر ٿو لکي

مَنْ تَرَكَ الصَّلٰوةَ مُتَعَمِّدًا ثَلٰثَ اَيَّامٍ وَلَيَالِيَهَا اِذَا

مَاتَ لَا يُغَسَّلُ وَلَا يُكَفَّنُ وَلَا يُدْفَنُ فِيْ مَقَابِرِ الْمُسْلِمِيْنَ

معنيٰ اِنَ ڪلام جي وڏ سچو مومن سکي

تنهکو جاڻي جڏهن نماز کي ڇڏيندو راتي مري

وقت موت جي غسل ۽ ڪفن تنهکي ڪين ڏجي

۽ مقام ۾ مسلمانن جي مٿي نه دفن ڪجي

پر لکيا ڏٺم ڪتابن ۾ صحيح لفظ اِها

مَنْ تَرَكَ الصَّلٰوةَ فَكَاَنَّمَا هَدَمَ الْكَعْبَةَ

تنهکو نه پڙهي نماز کي جاڻي جان منجها

تنهکر گويا ڪعبي شريف کي پٽي مٿي سان

پسو ته پر وريا ڪيس ڪنهن ڏيا ۽ ويرا

۽ پڻ وقت موت جي غسل ڪفن تنهکي ڪين ڏجي

۽ پڻ منجهه مقام مسلمانن جي تنهکي ڪين دبجي

۽ پڻ نه ڪا جنازي جي اُنهي ڪئين سر جي

جنهکو پڙهي ڪنهن ته نماز آداء ٿيي

جنهن گسو جنازو جي نمازي جو هلن مقام ڏيي

تنهن ميت اُن مقام جو سيکو دانه ڪري

تہ شال آسان ڏانهه مراجع پنهل پراهه ونجي
آهي جنا ۱۴ هي متان انجي شامت ۾ کو جهلي
جهڪي عذاب بي نمازي ۾ سو مٿو ڀوءِ ٿيي
سوجهي پسن جيها تہ نماز هوند موٽي ڪونہ جيڏي
جڏهن بي نمازي جي قبر ۾ رکيو مون تا
تڏهه ڏو رڙ ڏو پيئي پاڻ ڪن عذاب ميت کا
تڏهه بي نمازي رڙي ڪري منجهه قبرا
تڏهه قبر جو تہ ميت کي تہ اي ٻجها ڄيرا
تہ ڪهه نہ پڙهي نماز کي ساري منجهه دنيا
تہ ٻجهائان تنهن قبر ۾ جهسل سوراخا
آهي هوا اَ منجها سنڌي جهڙي جڙ جيپا
تڏهه ميت ڪري رڙي قبر ۾ رات ڏينها
هيڪو سيراندي ٻو پيراندي سوراخا
نو سوراخ بنهه جو تہ ٿئي منهن مهڏا
ٻجا متا چهه ڏهه پاسي هٻڻ پسا

سِي سُورَاخَ ڍَڪِيا ڪِينَڪِ ٻَرَڻَ نِمَازَ ڌَارَا
جِي نِمَازَ آدَاءَ ڪَرِي اِئيا سِي ڇُٽَا عَذَابَا
سَنجهِي صُبُوحَ سَندَرُو سَپ بَدُ وَتَهِ لاءِ
تَهِ حَشرَ وِيرَ سهڪُوٽِهِي لَنگهُ صِرَاطَ اُتَا
جِتِ مُؤمِنَ وِندَا نِڪَرِي ڪَرِندَا ڪُفَّارَا
تَارِڪَ جِي نِمَازَجَا سِي پُڻ اُتِ پُوسَندَا
پُڻ جَنِ پَڙهِي صُبحَجِي هَمِيشَهَ سَارِي نِمَازَا
سِيرَاندِي جِي سُورَاخَ سَابَ ڪِيندِي مهَندَ
پَرُدُو ڪَندُ قُبَابِ ذَرِ جِيرِي جِيِي ڪَنَا
اُتَا اِيندِي بهِشتَ جِي تِي هَمِيشَهَ هَوَا
پُڻ جَنِ پَڙهِي اَڳِي جِي هَمِيشَهَ سَارِي نِمَازَا
پيرَاندِي جِي سُورَاخَ سَابَ ڪِيندِي مهَندَ
پَرُدُو ڪَندُ قُبَابِ ذَرِ جِيرِي جِيِي ڪَنَا
اُتَا اِيندِي بهِشتَ جِي تِي هَمِيشَاهَ هَوَا
پُڻ جَنِ پَڙهِي وِچِي جِي هَمِيشَهَ سَارِي نِمَازَا

سَا دَ ڪَيِنديِ سَلرُ وَجُو هُونَدُ وَمُدِ مُهَندُ
پُڙدُ وَڪَنُدُ وَپَاڙِ ڏَڙِي سَنُدُ وَچِيرِي جَرچِيَا
اُتَا اِينديِ بِهِشت جي تِي هَمِيشه هَوَا
پُڻ جِن پِڙِي سَنجهه سَانجهِي جي نَمَازَا
سَا يَ ڪَيِنديِ سَلرُ وَجُو هُونَدُ وَبَنِ پَهرِيَا
پُڙدُ وَڪَنُدُ وَپَاڙِ ڏَڙِي سَنُدُ وَچِيرِي جَرچِيَا
اُتَا اِينديِ بِهِشت جي تِي هَمِيشه هَوَا
پُڻ جِن پِڙِي سُمهَاڻِي جي سَارِي نَمَازَا
سَا دَ ڪَيِنديِ سَلرُ وَجُو هُونَدُ وَچِيتِ مَتَا
پُڙدُ وَڪَنُدُ وَپَاڙِ ڏَڙِي سَنُدُ وَچِيرِي جَرچِيَا
اُتَا اِينديِ بِهِشت جي هَمِيشه هَوَا
پُڻ جِن پِڙهُو وِترَ ڪِي عِشَاءَ پُنجَاتَا
سُو دَ ڪَيِنديِ سَلرُ وَجُو هُونَدُ وَپاسِي ڦِنَا
پُڙدُ وَڪَنُدُ وَپَاڙِ ڏَڙِي سَنُدُ وَچِيرِي جَرچِيَا
اُتَا اِينديِ بِهِشت جي تِي هَمِيشه هَوَا

ڇه سَل پَر ڪَبادو زَنجا ڇه وَقتن نمازا
سُهو مُومِنا مَتّان جِيڏو مَوت سِيني اَمرِي هاج هَتا
هاڄ ڪَم هَلاڪي پهچي ڪَن پتا
جيڏو هاڄ الله جي ڪوڙا اِنجي تِتا
بي نمازي بُجِرا حيا تُوحيما را
تُوئي سَيد شيخ ڪي تُوئي پير پَرها
تُوئي مُلان دَرس ڪي تُوئي فَقيرا
آڄي اُڏا مِن آين ڏُونه تڪر شيطانا
بي نمازي سُونتي جهڳڙي ايمانا
وَري تِين مَتّو جڏه پڙي نمازا
تائب تِئي تَوبه ڪري وري وِنگايا
ڪين جَتَندا ڪيهه ري نماز دارا
پَر ڪِتاڪِتابن مون ڏِنا مَسئلو هي
ڪبي ڪيم پيدا سنڌيبي وائي سي
جان مرجان مومن تنکي سيکوئي سيکي

تَ مَوْلُوْ مَانَ مِڙنِ کِيْ سَڀِ سُوْنهَائِيْ
مَوْلِيٰ مَرِهيِ تَنِکِيْ کَلِمُوْنَ چَوَنِ جِيْ

لَآ اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ مُحَمَّدٌ رَّسُوْلُ اللّٰهِ

ٻِئُوْ بَابُ ڪَاهِلَنِ جُوْ سِٽهُوْ سَنبُوْجَا
ڪَاهِلُ جَنِجِيْ تِهڪِيْ جُوْ غَفْلَتَ ڪَرِيْ نَمَازَ ڪَا
هَيْ هِيْ تِنجِيْ حَالَکِيْ جِيْ پَڙَنِ وَقْتَ لَڙَاءَ
ڪِ وَيْلُ نَالُوْ وَادِيَ جُوْ جَهَنمِ ڪِبِنِ عَذَابَا
ڏَادُ فِ عَذَابُ اُڳُوْ لِکَنِ ڪِتَابَا
جِيْ اُنِجِيْ سُوْنِيَ پَانِکِيْ جِيْتَرُ وَتِهِ وَادِيَ مَنجِهَا
تَ مَشْرِقَ مَغْرِبَ وِچِمِ سَڀِ ڪَامِنَ جِهِکِيْ اَشْيَاءَ
جَنِ وَقْتَ وِنجَايَا قَضَا ڪِيَنِ ڪِتَا
هُوْنَدَا اُوْءِ دَوْزَخَمِ گهَٽَائِيْ ڏِينهَڙَا
جَائِيْ وَقْتَ نَمَازَ جُوْ جِيڪُوْ وِنجَائِيْ
آسِيْ حُقْبَنِ دَوْزَخَمِ سُوْ وِچِهُبُوْ سَتَائِيْ
حُقْبُمِ هِيڪَڙِيْ وَرِهَنِ وِيهُ چَارِ

آهان تِيْنِ کِبْتَ اَنْظُرُ کَرِيْ نِهَارِ
آکُڻِ هُوْنْدِيْ عَوْرَتَ مَنْجهِ جِيْرِيْ جَرجِيَا
جِيْ چِڏِ وُ وَقْتَ نَمَازَ جَا سِکَنِ سُوْنَ لاءِ
رُڀِيْ کَارَڻِ دُوْيُوْ رُوْيُوْ کَنِ وَانْکَا
پِهْرِ تِبنْدِيْ ٻُجهَه نَمَازَ جِيْ قَبَرَ ۾ مَهْنَدَا
ءِ تِلَاوَتَ تَبَارَکَ جِيْ جَنِ کِئِيْ مَنْجهِ دُنْيَا
وَقْتَ سُمْهِيْ نَمَازَ تَا ڇِيُوْ تَا پَڙْهَنْدَا
اُوءِ مَدِدِ جَنِ کَهِ کَنَا قَبَرَ عَذَابَا
جَنِ سَنْدِيْ بَابَ ۾ چيو حَضْرَتَ مُحَمَّدَا
وَهِيَ الْمُنْجِيَاتُ مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ سَچُو کَلَامَا
اُتِ نَمَازِيْنِ جَا آنْگُرَا ڏِيْنَدَا جَوَابَا
هٰذَا مُصَلِّيْ يَا مُنْكَرُ النَّكِيْرُ سُڻهو اءِ صَحِيَا
تَنْڏهِ ڇِڏيندا تِنکي اُتِ ٻِئِي سِيْ مَلَکَا
مَنْ رَبُّكَ وَمَنْ نَبِيُّكَ وَمَا دِيْنُكَ اَوِڏهِ وُ جَوَابَا
تَنْڏهِ مَيِّتُ چُوْنْدُو قَبَرَ ۾ جو هوندو مومنا

رَبِّيَ اللّٰهُ اَحَدُ وَمُحَمَّدُ رَسُولُ اللّٰهِ نَبِيِّي

وَدِيْنِ الْاِسْلَامِ اِهڙُو جَوَابَا

تَڏهِن چُونْدَا تَنهِنکي ٻِئيْ سِيْ مَلَڪَا

لَا تَخَفْ وَلَا تَحْزَنْ آءِ ڇُٽَا عَذَابَا

اِنِيَهِ سُمَهُ قَبَرَ ۾ جِيَهِ گهوٽُ ڪُنوارِ سَان

نُمْ كَنَوْمَةِ الْعُرُوسِ چُونْدَا مُنْڪَرَ نَڪِيْرَا

پُوءِ وِينْدَا امَانِ ڪَرِيْ ڪَرِيْ قَبَرَ مَنْجهَا

مُؤْمِنَا نَمَازِيَا اِهڙَا اَجَرَ ثَوَابَا

ڪُوهُ تَڪَرُ هُوڪُوڏَسِ جَاسَگُوڙِيْ آهِ

رُوشِنَائِيْ قَبَرَ ۾ ڄُجَتَ اسِنِ لَاءِ

ءِ جِيْ آجِنِ نَرِ سُنَّتَ جَمَاعَتَ ڏِئِيْ اُوءِ بِسْمَنْدُ هَتْيَا

هَيَنْدَا هَادِيَ ۾ اُوءِ پِنْڌَلَ رِيْ پُڇِيَا

پُنْ جِيڪُوپَڙِيْ پَنْجَ وَقَتَ نَمَازَ جَا اَنْدِرِ جَمَاعَتَا

پَنْجَ ڪَرَامَةَ تِنهِکِيْ رُوزِيْ ڪَرِيْ مَوليٰ

اَوَّلُ عَذَابُ قَبَرَ جُو تِنِهِس مَعَافَا

يَسُوْ ݢُنَاهَا أَنجَامَرِ اِيْڤِيْ مَوْلُوْكَرِيْ مَحْوَا
نَرُوْ دِيْنَه قِيَامَةِ دَفْتَرْ عَمَلْ نُجُوْ نُرُسِ جِيْنِيْ هَيْتَا
جُوْتُوْ مِثْلِ رِجِرجِيْ وِيْنِدُوْ لِڠْكِيْ صِرَاط أُمَتَا
نِنجُوْ وِيْنِدُوْ بِهِشْتَم رِيْيَه حِسَابَا
يَسُوْ نَمَازِ تِيْنِسِجِيْ وَاحِدْ وَرُكِنَا
يُوْ جَدِيْه مُؤْمِن كَرِيْ مَتَعُوْ سُوْ نَهَارُوْ صَحِيْحَا
تَانِيْ كَنَاكَمْ مِهِتِ دُوْنَه كَيْفِيْ تُوْ قَدَمَا
تَدِيْه قَدَمْ مُقَابِلِ هِيْكَيْهِيْ كَرِيْ جُوْكُوْ نَمَازْ لَاءِ
لَكِيْ عَمَلْ مَقْبُوْلْ ءِ تِيْنِ مَحْوُ كُنَاهَا
تَانِيْ بِرِيْكِيْ نَمَازْ كِيْ جَدِيْه كَرِيْ تَمَامَا
تَدِيْه كُنَاهِنُوْ يَاكُ تِيْبِيْ جِمْ رُوْ حَيَاوْ مَاءِ نِيْنَا
ءِ يَارُوْ فَجُوْ اُوْلِي جُوْ سُوْ مُوْنَكَانْ تِيْبِيْ نَرَبِيَامَا
كَيْنَ لِيْكِيْنْدُوْ تِهِكِيْ جَايْ يَاڤِ هُنْدَا
يَسُوْ سُوْ نَهَارِيْ نَمَازْ جَا اِهِرَامَشْ تَبَا
يُوْ سُلَمَانْ فَارِسِيْ رِوَايَتْ كِيْ يِجِيْ رَسُوْلْ كَنَا

تَ حَبِيبُ هيڪَڙي ڏِينهُ نِڪِتو دَرَختَ هيٺا
تا ڙِي تَهِ وَڻجي جَهلي ڏُوڻِي پيرِيان
تانِ پَنَّ سَيئي تِهِما جِيئن پَتِ پيٺا
تَڏِهِ جِباءِ تَرِ بِچِير تُون تَرِڪُوهُ ڪِنُوهي آسان
تَڏِهِ پُڇِي مُون مُوڙِي عَرضَ ڪِيو مِنجهه حَضرَةِ حُضُورا
تَ فَرمايو فَضلُ الٰهي اِنڪي سُڌِ سَيڪا
تَڏِهِ فانِيءَ سِياڻِ فَرمايو ڪِناءَ بَيانا
تَجيڪو پَڙهي پَنجِ وَقتَ نَمازَ ڏِينهانِ فَرضَ جي تَنا
تَرِ گُناهَ مَتاسِ سَڀئي ڇَڻَن جِيئن ڇِيڻاپَن تارِيچا
پَسُو بيلي نَمازَ مِنجها اِهڙا فائِدا
پَڻ جَڏِهِ مُومِنُ نَمازَ کي پَڙهي پَڙهِ مِنجها
تَڏِهِ اُتِيئي وِهِ مَ اُٿِجي سِيتِي پاڪُ ڏُوهِنا
ءِ جي مُومِنَ ڪَرِينِ مَتِما تَڏِي پائي نِسان
سَياڙِي جي سِيءِ نَمازَ پَڙهِنِ تا
ڪِينَ جَڏِهِن نَمازَ کي سِيءَ جي سَبَبا

جنجو نيه نمازين کي اڳي کنا اچا

اِنَّ اللهَ يُحِبُّ الْمُتَّقِيْنَ چيو پاڻ خدا
متقي بهشت ڏي جڏهن هلڪاري هلندا
تڏهن اُن سينگاري ملائڪ آيا ريندا نمازين مهندا
هوندا سينگارينا سونيس موتين مهارا
گنگرا هوندا پيرين ۾ جڳه مڪه جا جهورا
سي اُڏامندا اُتر اکر پکي منجهه هوا
جڙيا هوندا تني مؤمن مغمورا
هوندين نوراني آنگر اکر جنب رجو ڏهي ماه
پڻ غلام ڏبا تني کي هوندا هٿان گهنايا
صف بندي و آديبس آيا سلام ڪندا

الحمد لله الذي صدقنا وعده انهي تا چوندا
تان پوءِ جنت بهشت ۾ داخل ٿي ويندا
تڏهن ملائڪ مهندين تنهن مڪان ڏيکاريندا
چي هي سڀ ماڙي آهي اي ڏي جاڏو

٢ / ماڙي

مَاڙِيُون هُونديُون سُونَ جِيُون ۽ رُپي جا ڪُنگرا
هُوندا تَخت تِن ۾ پَلنگ پاڪيزا

حُورٌ مَقصُورَاتٌ فِي الخِيَامِ اُهُرا ڏِ يَجھَ ڏِبا
۽ مَنڊِيُون جِي بهشت جي سِي ٿِيُون وَهنديُون اُنِ وَتا
پڻ حَوضِ ڪَوثَر جي هَندَ جو پاڻي اُو ۽ پيندا

شَرَابًا طَهُورًا جو سُونهارُو سَينا
جيڪي گھُرندا سو لهندا پوندين آزُنڪا

إِنَّ لِلمُتَّقِينَ عِندَ رَبِّهِم جَنَّاتِ النَّعِيمِ ڪيهو ڪريما
اُن ۾ حلا ڏِبا تِن کي جي هوندا سُرها ۽ آجيا
موٽِ نه مَرِبا ڪَڏهِ سِي موٽي هَميشاهَ
۽ جي ڏِني نِعمت نمازِينکي سِي گھوڙي بِجدا
ڪُونهِ شُمارُ تِنجو جاڻي پاڻِ خُدا
پڻ شاهِدي زمين ڏِيندي جِت ڪئا سِجدا
تِن تي هُئا ۽ نمازُ مومني دائِم مُداما
پڻ آنگرا تِنھا ۽ ملائِڪ شاهِدي ڏِيندا

جن ۾ شاهد آهن سڀ چتا محمد ابا
جنجو نينهن نماز سين گهڻا ئي رکن روزا
آڳو بخشيندو انکي ڪوڙ ڪبيرا
سائين سڀاجا اي مالڪ ملڪجا
ڪر رحمت تن سڀجي ڪلمن جون مها

لا اله الا الله محمد رسول الله

شرو باب شروع ڪريان سنو سنوجا
هاڻي تن هنجو سنهو بيا بنا
جي مودها منارا تنا رکن نه روزا
نڪ ڏکين ڏئين نڪ سنجا منجهه سفرا
روزا جي رمضان جا سي فرض نماز جهڙا
جن نه منجهيو امر الله جو ڪافر سي ٿيا
نڪ پڙهن نماز ڪي نڪي رکن روزا
فقير چائين پاڻ کي پڙاهين شيطان جا ياء
ڪن اشنائي تن سڀجي ورهيا اهين وانا

ڪيو

ڪيئُ پيٽُ رمضان جي ڏينهن ۾ اهي حراما
عِلم ۾ ٻي مارُوُ اهين سيئي آنڌا
نڪي ڀڄن حلال لڳي نڪ سُڃاڻن حراما
جي شيطان ڏِني ڪرفتي تيئن اُڃين مَن مُوا
اهي بزرگن ۾ هي نقلُ مشهورا
تنڪي ٻريا رهئو پاٿم مؤمنن منجها
هيڪڙو هلئو علم ٻرن ۾ ٻي وٺي ڪئو زهد
زهدُ ڪندي سنجم ڪي گذريا آياما
تان سُتي تِنسر بندرم اوچتو اشارا
تن وٺجو فلاڻي هندَ ۾ اُتِ ٿيندءِ رحلتا
تڏهه وٺي ويئو اُت ماڳم جو رائي حجرا
سگهاڪئاءِ نام ڪيئاءِ تنو مشهورا
تان ٻيو خواب تنسر تمازهاڻ لتي تو متا
ڪيم ٻرجه تهڪي تون هاٻي هميشاه
جاهل ڪي جهل ڪري تو يقينا

جيئن مٿي شيطان جي ٿي ڪيا عمل
تان مونکي شيطان جئين ٿهان ايڏا طعام حضورا
ويٺو ڪاڻ ٿِهڪي ڪُهه ڪري طاعتا
تڏهن جيو ڪيا نهجو گهڻ ونساها
اِي ڏِيندو هو شيطانُ نِڪي ڪري ٿي بازارين منجها
پرا آجي نزديڪ بلاهي ٿي ڪاڏا سالڪا
تو را گهٽان ڏينه گذريا تان ابليس اشنا
ته آجي بي يار جي سيتي حقيقتا
تان ماڻن ڪيو انس مرزوقي مذڪورا
تر تنهجو يار ولي تِسو اهي اوليا
تڏه آجي گڏو يار ڪين او سونهارو علما
تلن زاهد جيو عالم کي تمونکي آجي ڪين آينا
تڏه عالم جيو زاهد کي اعي محب منهجا يام
آجو جڏه ڪين تهو آجي تڏه مونکي ڪجهه خبرا
تان آجي تنو او جيتو سته دم مستا ۽ وارا

نجهيو

جھنپر تيندو ھو زاھد کي اچي کين پيرن لاءِ
جان ھت بدرگھاڙ ٿاءِ تان اھي بن جو طعاما
اھين برنجھ تھم ڪرموتي موچارا
اُتي ڌرِ ٿاءِ عالم وت چي پس ھي قدرتا
صاحب مُکو کين بن جو اھين سُتِ سيڪا
تڏھ عالم پڙھي صلوٰة تھني کنو ٿيني جو اشارا
تان منجي ڪر ڦتي تي جھڙي ھتي اصلا
ڪن بوءِ زبون گھٽون منجھس سڙن ڪيان
تڏھ زاھد چيو عالمکي ترھي ڪنوءِ ڪوھ ميان
پسو طعام توکي ايوتي آھين ڪنا
تڏھ عالم چيو انکي ترتوکي شيطان تي ڦيرو وامتا
اھي دشمن دين جو تي آمنڌ وَ ابليسا
تو وسوسائي وات کان ڪري اوحرڪتا
ھاڻي توبه ڪري سجس وَزتون واحد ذاته
تڏھ توبه ڪناءِ وات لذاءِ چنو ڪم ڪنا

ٻُڌو اِشنانِي عالِمن جِي مُون ٿا ٻُڌو مُون ڀرا
ٻِئِي لِڳِي عالِمن جِي شالَ عالِمَ اُڪَرَندا

فَقِيرِي عِلمَ ري اَهِي مَنجهه ذِلَّتَ ۽ ڪُفرَ
ٻُڌو عِلمَ ري فَقِيرِي ڪَرَ وارِي مَنجهه پَرتا

هُو گَهِ چَشتِي ۽ اِبِيسَ ڏُونَ مَتا
نِي پُون بَرڪَتَ عِلمَ جِي چُنو عَذابَ ڪَنا

۽ جَنِکِي ناهِ اِشنانِي عِلمَ سِ وَاءِ تَنِکِي واءِ

مَن تَزَهَّدَ بِغَيرِ عِلمٍ جُنَّ فِي اٰخِرِ عُمرِهٖ اَوْ

مَاتَ ڪافِرًا اَهِي ڪِتابَنِ شڪُ مَيا ٿِيَاهُ
تُوبَهَ ڪَرِي سَچِيسِ مُون تُون ڏُونَهُ مَولا

رَکُو حُبُ عالِمنِ تَهَ لَهُو گِيبا دَرَجا

وَالَّذِينَ اُوتُوا الْعِلْمَ دَرَجَاتٍ وَاَڪَاٿا خُدا

مَولا سَڀِ مُون تانِي واحِدِ وَنگابا
ڪَرِ هِدايَتَ پاڻَ ڏُونَهُ پَهچِي رَحمتا

مَولا مَرهِي تَنِکِي جِي ڪَلمُون جُونِ مُها

لا اله

لَآ اِلٰهَ اِلَّا اللهُ مُحَمَّدٌ رَّسُوْلُ اللهِ

چوٿون باب بيان ڪريان سڀئون ساڻ ڪنن
تنبيه ڪيم تنکي جي بدعت تا ڪن

اهل البدعة ڪلاب من اهل النار
زرقاني ڪتاب ۾ في حديث پڙن
ته اهل جو بدعت جو هي ڪتا جهڙي جين
جت مؤمن پهنا مارڙي تر باتن ماڳن
متا ڳندن موچڙا ۽ ڳٽ منجهه ڳچين
سڀ بدعتي مُه ڀڄرا مائي ڪمان تا ڀڄن
جهڪو جوڻين سڀ جو تر ونگا تا وڃن
آنڊا عالمن سا مهان ولها وڙهي ڪن
مناڪن مصلحت پاڻ هيڪاندا ئي وهن
جي آچو تر وڙه عالمن جي پاڻ ٻنهي ڄڻن
آنڊا ان مصلحت سين ڦڳجو ڪفر منجهه گهڙن
جيئن ٻڏها ماڳ پيغمبر جي پلاڳان پين

الْعُلَمَاءُ وَرِثَةُ الْاَنْبِيَاءِ مَنْ اِنَا پُرُ وُڙهجن

ٻَرَبا فِيءِ اِسلاميا منجها مُون چپارَن مارُن

سڀ جوَنِ حق سيڪهه ريا ڪُون تَرڪنِ

اُوءِ جنهِ ٻڌ عتبن کي آچيو آمُرڪن

تنهِ جو ڪرو ڪم تا سو منجها حرامنِ

تنهِ تڪبر ڪن پيدا رُوسِ قولن ۽ فعلن

جي آسِپُ ڪرينهِ تنهِ جيئن ٻئرَ سنبد ڪن

حلال يا نئين هي مُنا ڪين مُومتن

چُو مُڏُ جو عالمن جو سُو ناحق ستجهن

جي جُون نبيا يا نبيءَ جا تنکي ولها ندو سهن

تنهِ صحي ڪافر تئا تو ٻي اُذامن

مجموع نادرا تيم تا اِنه پير لِکن

تو ٻي هون فقير ڪي تونگر ڪي منجها غلامن

تو ٻي صدقا ذين حج پڙهن ڪي نماز ڪي روزا تا رکن

ڪي ڪن سخاوت وڏي ڪي کليون تا کهن

تِنِ آتُرُ ڪَري نَه اُنکي ڪَرتارِ نيُو ڪَنِ

فَلا وَرَبِّكَ لا يُؤمِنُونَ حَتّىٰ يُحَكِّمُوكَ

فِيمَا شَجَرَ بَيْنَهُمْ چيُو مالِڪَ سَندي مُلڪَنِ
تَجانِيفَ تابِعَ ٿِيڻِ نَه شَرعَ جا آتانِيفَ مُؤمِنَ ٻَجَنِ
سِي سَبِ بِدعَتَ ٻَجيڙي جهجي عالِمَ مَنعَ ڪَنِ
پَرَ مُنا مادُو اُنِ کان ڪِجي نَڪِمَلَ ڪِيْنَ تَرَنِ

ما اسڪَرَ ڪَثِيرَهٗ او قَلِيلُهٗ فَحَرامٌ لِکيُو ڪِتابَنِ
تِجو نُوڙَ مستي ڪَري تِهجو گهڻو ٿورو حَرامُ جِيُنِ
تُودُ فِيمَا نِيُو تِهڪي جُو مَنجها حَرامَنِ
جِهُ وُ شَرابُ ڪي سانِي جهڪي ٻَنگَه چَوَنِ
ڪِ بُوزُ وُ اَفِيم گانجو ڪِ اهڙا ٻيا ڪَهَنِ
تِرائِي سَبِ حَرامُ اهڙا جهڙا ماهُ خَنزيرَنِ
جِي حَلالُ پا نَشِيَنِ حَرامَ کي بَرابَرَ تَي بُڌَنِ
پانِ پُرمُ پِيا ڪُفرَ ۾ نِڪاحَ ڀَڳا ٿَنِ
پَرَ جِي پُچايا بِدعَتي وَغيرِنِ حَياني ٻاليٽ گهمَن وَتَنِ

هاڻي بيان تي ٻيو سڻهو ساڻ هيئن
پهر شراب پيندڙ وڪئنڊ جنت ڪين پسن
بهشت سندو اسرو من ڪاهي سي وهن
پڻ جي پين شراب کي شفاعت نصيب نه ٿيندي
ساڻي جو پيندڙ پڻ ڪيندڙ ٻئي اهڙا تا لڪن
ڪر وڃنو ماءُ پيءُ   تهجي ساڻ زناڪن
آفيم جو ڪيندڙ ڪارائيندڙ اهڙا تا لڪن
جيئن ڪر وڃنو ڏي ٻهجي ساڻ زناڪن
نه ٻرڻا ٻجي ٻليتن کي نه مرض منجهه ڄڄن
جيئن اهين پڻ شيطان جا منجها مردودن
شاهدي قبول نه انجي مهندا فا صبن
عمل قبول نه اڄنجا سنڌي توبه ڪري نه ورن
هوندا پيڙا ڪافرين منجهه دوزخ جي جيرن
پاڻي رت تنجو طعام منجها تو هرن
جي ڪو سا زشت زبون ڏي باجي ڏ ڪئن

تڏهه دانهه ڪندا دوزخ ڪوڙها مثل ڪتن
هيءَ هي اُنهي حالڪيءَ جيڪي سان محبت ڪن
پوءِ جي پين چلم تن ڏنن ظلم منا نمو سن
جڏهه چلم چکائين موڙاها وري منهن ڪن
تڏهه مَنَل معرڪا ڪنو آجو اُت جهرن
جيهِ چلم ري ترهن تيئي وينا منجهه دوزخن
نفس وڃائي اُنکي اِئي وات وچن
تانگه جي دوزخا سي جهن منجهه چپن

مَنْ شَرِبَ الدُّخَانُ فَلَيْسَ فِيهِ الْإِيمَانُ

ٻيا ڏکيا ڏاڍ جا آسندا عذر ڪن
چپي آس تنلانه تابيه جيني آساجي ڏاڍي ڏکن
۽ مرض موڙاءِ سلهي فنجما دونه ۽ ٻن عنن
ٻرا هوئي جيئر وڃائيم وِهاتا وجهن
زنجير ۽ گچي سياپو ندي گجين تن
نِشو وجهبا نار ۾ سات سندا اجاهلن

ناس پڻ آهي ٻجهڙي جا وظيفو ڪنو وتن
ڏاڍي ڪرو هٿم تا ڪيم ناس وجهن
نڪ ۾ گناهُ نهو سو اِنبر ڪنو اهن
هر ڏي پيانيو تهڪي تا گهڻيري ڪن
جو تاند و سوڪيا هم تڪانيڻ ٻجهي ملين
بدعت تو ڊرپي ٻجهڙي و زاند نيشو ڪن
پڻ محمد و م جعفر جي نسخيم ۾ حديث لکن

مَنْ شَرِبَ مُسْكِرًا لَمْ يُقْبَلِ اللّٰهُ لَهُ صَلٰوةً

اَرْبَعِيْنَ يَوْمًا پني حديث اِن ما گن
معني انجي مؤمن مر سيني سِڪن
تہ جيڪو پئي تن تو لنگي جي ماڙو مست ڪن
تہ قادر قبول نہ ڪري نماز تنهي جاليه ڏينه جون
اِنهم سپ ٻجهڙي پدري پرو رجن
پسوماڙو بدعتي گهمان تا پيي خرچ ڪن

اِنَّ الْمُبَذِّرِيْنَ كَانُوْا اِخْوَانَ

الشَّيَاطِيْنَ مِنْهُمْ قُرْآنَ ڪَرِيْمَ ٻِيرُتِ
نَجِيْ خَرْچُ ڪَنِ ٻِيْ فَائِدُ وِيْ يَا مُرْشَيْطَانَنِ
پُسُوْ وِلِمَا وَانجِهَا ڪَنَارَ ٻَجِيْ رَحْمَتَنِ
گهنَّانَ هَنْدَا هَتَرَا پيسُوْ لِهَرِيْ دَوْزَخُنِ
ڪُلُّ لَعِبٍ حَرَامٌ تَرَانْدِيْ سَبِيُّ مَنْجِهَا حَرَامَنِ
تَانجِيْ مُنَا مَتَارَا تُسُوْ چَوْپَڙِ رَانْدِ ڪَنِ
اُوْءِ پَهِچِيْ عَوْرَتُنِ کِيْ مَرْنِڪَاحُ نَوْ وِجَهَنِ
تَرَخْمَتَ تَرَاهِيْ تَنِيْ جِيڪِيْ شَطَرَنْجُ رَهَنِ
پُنْ جِيڪِيْ وَنْجُوْ اُنَ رَانْدِ لَاءِ اُبُوْبَاتِ ڏِسِنِ
سُوْ ڪَرْ گُوْشْتُ ڪَارِيْ مُرُوْءِ جُوْ ڪَايُوْ تَا اُتِيْنِ
هِيْ هِيْ اُنَجِيْ حَالِکِيْ جِيْ رَانْدِيْ وَنْجُوْ ڏِسِنِ
اُوْءِ پَهِچِيْنِ عَوْرَتُنِ وَرِنِڪَاحُ بُوْ وِجَهَنِ
مُؤْمِنَ سَبِيْجِيْ رَانْدِ ڪَانْ مَرْگُهُ شُوْ ڪَنِ
پُٽْ خُلَاصَةُ الْاَحْكَامِ ۾ حَدِيْثُ لِکَنِ

مَنْ ضَيَّعَ سُنَّتِيْ حَرُمَتْ عَلَيْهِ شَفَاعَتِيْ

ڄيڪي شخص سنت کي مٿي ضايع ڪن

حرام آهي شفاعت مٿي مٿن تن شخصن

سرور جي شفاعت ري اُتي ڪيئي اُڪرن

جيڪو ڏاڙهي کوڙائي ڄاڻ ڄاڻ منجها

شفاعت تنهن شخص تي آهي حراما

مڇن جن منهن کي مٿي وات پوَن

سي وِلهاوَتئو پاڻي واري وِنگي ڪن

اُوءِ مُوڙا نٿن ڪينڪي ڪرڇڙا سندا ڪتن

تين بڇڙي سينهن ڪر سنگهه سندا سوُرن

نانگ جي دوزخ سي ڇُهتن منجهه مڇن

ڏانهن ڪنڌا دوزخ اُپا جيئن ڪتن

پُٺ زلف جن کوڙائي ڪنيتي لٽڪن

نانگ جي دوزخ سي ڇهتندا منجهه زلفن

متو وچم کوڙا بُو ڪياڙي ٿار ڪن

اُي سب رسم رافضين جي سکي ياد ڪجن

منهن

مٿي پهچن ٻارن کي ڪي رنگ تي رکن
سي هي ججامن کي مٿي منت ڪن
جي رکو جعدي مٿي پٽڪي ڪارڻ فلاڻي پيرن
کي فلاڻي پير جي ڪارڻ شهيدن
هي محجوبن مونکي ڏنون اهي جن
آنڌي ان ٽخنس وڃو ڪفر منجه ڪرن
جيئن ڏي نل جو الله جو سو مخلوق کان سمجهن
تا پنهنجي هنج پٽرڪي منجه مقام وٺن
گهڻا ڪهائي جوڻي ڪوڙائي وارون ڪرائيدن
ولي ان وارن کي حڪڻ وڃارا ڪن
پهڻ درسٽ مقام اهي نه عورتن
کي مسئلو امام شافعي ڪيو منجها موچارن
پر مٿي مقام پي رنگ ڪين رهن
ءِ گناه جو جو تن طفلنجو سو مٿي ماٺن
جيڪو جو ٿين نيڪي ترونگا شا وڃن

آنڌا اِنهِ شانم مورڙا ٿا مُنجهن
پُوءِ هنڌا هٿڙا جڏهه ڪارامه ڪبن
موڙي پهو مقامم رن اُتِ رُوشن
جي آسِ ڏُکيائي ٿي اهي آنڌي ٻئي چون
تنهه ڪراڪ پهڙڪي گاهه مقامجا انهي لعنت ڪن
پسو پناڻي منگي رن منجها مقامن
پر موت ڏِٺا ماڙو ٿيم گهمائي اهڙا
تجڏهه ماڙو توم ري لذي ڏني منجها
تن ڏُڀوبان پيٽِ اُکي ڪن قتل فسادا
واللهُ لا يُحِبُّ الفساد   فرمايو خدا جلشانهُ
گندي ڦاڙين اُره ڪتين اهڙا ڪن ايذاءَ
اُگهاڙين وار ڪٽن پار ڪرين مه ڪارا
وِجن ڏُوڙ مٽي م دانهه ڪن دردا
رن مڙو تهتي ڪن وهي واڪاٺا
هيڪڙي ڪني تهدم بي پٽم ڪن چانگهارا

ڦيڪڙي چون پين کي پٽون ڪڍُ ۽ اوُ ساڙئون تا
واڪاڻ ڪرن ميت جي جهڙي تان نه جڳاءِ
تڏهن ملڪ وڃن هر جڏان ميت وٽ وهلا
سڀ ڪنين اره ميت جو ڪنس عذابا
۽ چونس ته تنهنجي ڪهي امر ۽ جهڙو ۽ چونبي تا
تڏهن ميت ويچارو ۽ تي سگهه نه ساري ڪا
جي منهن رسي ڪانهي گهوڙا ري گهوڙا
پسو رن مارائيا ميت غريب ويچارا
پوءِ رن اتارين ڪاهه ۽ جو رين جوڙا
جيترا خبر نه اتارين ميت کي پنهيا
تيترا ملائڪ تپايو ڏنب ڏين ميت کا
جيترا جوڙا رين ميت کي پنهيا
تيترا هڏا ميت جا جهورين ملائڪ تا
تانهي سنجهي ڏينهه سو مار جي ڪرن منهي مصلحا
جي آدي ميت پاڇا ٢ امين اڪند تا

مِڙئِي مَصلحت ڪَري ھَلن مُقام ڏانھ
تَنھن جيڪي ساٿِ ھَلِنا سِي ٻُٽ سَپِ مُنا
ٽُوٻي ھنوءِ نَفِير ٽوٻي ٻيرن جا ٻُوترا
ڪُوڙئي وِھو ٿبرن وَت وِلھي ڪَن واڪا
تَنھن ڏُڪ ھيڪڙُ وجھو مارِين ھنجن ڳان
سو ٿمڪ شُوڪ سو ٿو پوي مَيت مَٿا
تَنھن مَيت ڏانھ ڪَري ڳاجي خُمارا
پسو منبن مارِئو وِھسبن وٺجاري ڳا
ھَلشو ڇنگا ٻنگي ٿئي وِجھشو آڇن ڇيا
جي موٽ اڳي توبه نه ڪَن تڪبن عذاب وڏا
اِي مِڙئي فِعل ٻُجر اھين حراما
ڏين ڏينھ قِيام جي ٻيرا ھن دوزخجا
جي توبه ڪري سچس ڇٽن عذاب ڳان
اُڙ راضي اھي خَتمي م تھڪي ڙو ٻيو ڪن ايذا
مڪ ڙو سر مڪ ٻٿو سر ٻجھا ڏو سر خَتما

بجان

جان راضي هُئي اُنتي تَڪري اُنکي دُعا
هِيَ هِيءَ مَتَنجي حالَ جي لاهِين نَه غُسلا
مَلائِڪَ ڄَڻوُ اُنَ گان تاتِبِن بيزارا
سِي رَن رَدِوُ غُسلِس ڪَن طَعامَ تيارا
سُوڪِنُ گهُرُ جي تَرنَه ڪاڄي مَتان قَلبَ تيزِڪارا
ڪانهِ نِيَّتَ نِمازَ جي تِنِ آنڌِيَنِ ڪي اَصلا
مَنا مُرسَ تِنکي پَلِئِن نَه پاڻَ ڪَنا
تَه گَڏِيءَ اُوءِ غُسَلِس رَدِين طَعاما
جي ڪَرِين غُسَل ڪِينَڪِ اُوءِ دَوزَخَم پُوندا
هُوندا هاوِيءَ وِچِم اِبليس سِين پيرا
مَتُو پُسائِين ڪِينَڪِ غُسَلَ وِير گڏِئا
جي وارُ نَه پُسي هيڪُڙو تَن لِهي نَه غُسلا
پُسُو وِلَها وانجِهِنا تَڙجَن ثَوابَن ڪَنا
ثَوابُ اهِي تَنکي جي مُتَقِي مُوچارا
پُوپا پِوا مُنڌَ رَملي ءِ پَڻ سَيدِ مِيا

ڪِڏهن وِ سَهو ٿيندي اُوءِ اَهين شيطان جا ايلا
جيڪو وِ سهندو ٿيندي سو ويندو دوزخ ڏانهَ
پُڻ ڳالهِ جي ڪرين ڳجهه جي ڳجهائي ڪوڙا
غيب جي خبر خدا اکي پيا بندا اَهين محتاجا
پيا پڻ ماڻهو مخلوق جا ڳالهون ڪن قسما
سُهُ ڪن شاهَ پر ٻيجو ڪي پيا قسم مخلوقا

مَنْ قَسَمَ بِغَيْرِ اللهِ فَقَدْ ڪَفَرَ ڪَنْدو ڪِتابا
تجو سُه ڪُنُد واللهَ رِڳي سي ڪفر منجهِ ڪرندا
ڳوشو ڪَرِ هو تهڪان تجنو ڪفر ڪنا
ڪي فقير ڙاڙ ڪرين اُتي لڏ وا ستا
الله ڳهرن ڪينڪي لڙي لب پيا
سُنائين ماڙن ڪِين ڪن اُو سنجهان سرودا
ڳالهون جون راڳين ڳڏِ ۽ مُتصلا
ڪلام خالق ۽ مخلوق جو ڪِنائي امينا
تِنهلا نه ڪفر پيا جهل جي سببا

ڳوڙه

ڪوه نه ڳائين ڳجهه ڪن ثناء سُبحانا
تراضي ٿيئي رحمان ڏٺي مٿي تن مولا
ٻاين جي ذڪرا ذاڪري ڪو ڙائيو پوٽن تاپر وا
ئي پر ڪا ڏرن جي اهي آصل ڪنا
ڄائين جلالي مداري پاٽڪي ڪتا ڪذابا
جيشا جي ونهي باسٽم تڪر گهر غنا ڪتا
ڦڪا پوڄين ٿليهار ڪي ڪاسين ڏونهي وت ڏوپا
جونسر ڏوه لال جو اهين گهٽون يقينا
جيڪي ونياه ڪرين ٿليهار ڏونه سڀي دوزخ برندا
پٽ دهل دمامان سرنائي ڪي سرندا طنبورا
راندي ڪدڙن لورن جي پٽ لامندا را
جي نقل ڪرڻ ٻجڙا ڪلائين خلقتا
جهو ڪلن ڏني م نه اهي مورهه درستا
فليضحكوا قليلا وليبكوا كثيرا اتا پر وڙجا
ذنب ذي پي عندرکي سوٽون هٿان ڪي ڙاڳه سرودا

تَنِ ۾ سَڀِ بِدعَتَ ٻُجهِي پُوءِ ٿِي پَيدا
اَڳا آسانکي رَکِڻ صَاحِبَ اِنِ ڪَنان
پُوءِ هَاڻي رِفضُ ڏِينهَن گهڻو ٿِئو پَيدا
ڪَرِينِ ڳالهه صَحابَنِ جِي مُرتَدَ اوءِ مُوڳا
جَابِرِ رَسُولَ فَرمائِي جيڏِ ٿائُ پِيرِسا
مَنجهِينِ ڪَرِينَ مَذهَبَنِکي کَاڻان خَرَابُ ٿِيا
جُو رَتِي رِفضَ جِي ٿِئي مُه ٿِي لڳِنِ ڳالا
سِي ڪُوڙِهَا هُوندا قِيامَ ڏِينهُ دوزَخَ جا ڪُتا
اوءِ آندا عاشُورِي ڏِينهَن ڪَنِ مُتا ماتاما
آندا بَارِئو اَتَشکِي اُتِ ڦِڪا ڏِينِ ڦيرا
جَابِرِ رَافِضِينَ جِي سُنجا سِڪِئا سا
ڏُهلَ وَجائِينِ سُرنائِي ڪَنِ ڦِتَلَ فَسادا
نالو ڳڻن حَضرَت حُسين جُو بي اَدَبِي سِيجا
جوڙِ ڦُبتَ ڪا تَنجا تَنتِي رَکَنِ ٻِڪَجا نالا
جاهِلَ وٺجُو تَنِکي ڪَرِينِ تَعظِيما

پُٺو پليتن حرڪت ڪئي امامن مٿا
جو ڪري حرڪت امير نتا تهجي مه موچڙا
نفس ڪوڙين شيطانن جو وجهم اوءِ وِيعا
جنبُ وجُون تهڪي اوءِ شقي شومتا
تابي رنگ اڄن راتِ جو پتي ماتا ما
نڪاح پيگو تجو ۽ ويندي هاوي ڏانه
تڏهه اهير ڏسئو رن کي ڏکيا قادرين ڏينڌرا
پنين ڏسئو رن کي ڪامن خمارا
پسئو پرائي عورت هيا هٿن هترا
عورت پسئو مڙس کي پنين جوش منجها
پوءِ ڪائي اٿين بت سنوارين ڪرين تيارا
ڏهي ماه محرم جي ڪن بتن جود فنا
۽ جڏهه گئو اُت ڪا نيڪي هلن مقام ڏانه
تڏهه پليت اُن وقت ڪرين دانهه دانه
هٿن اره هترا ۽ رُون ڪن رڙڪا

سنجي ساڙو سانگي ٻنھا صفي ڪين ڪرڪا

وجھن ڏوڙ مٿن ڪين جوتا اگھارا

لنگھ انگرا نامحرمن جا لڳن ته ويرا

تان متا مُرس تنھا يا تان تين سرھا

ان سراھي شومتي دوزخ ۾ سنجھ ويندا

جتي منھن ۾ او حرام ۽ ڪبير گناھا

مگر آھي پيرا نصيبن جي جي واتا وسا

جي ڪن حرڪت بلن تا سي لائق دوزخ جا

تابوت ڪڍندا ڏيندا ڏسندا رجي راضي تين منا

ڪي گندي ڏيندا رغبت ڪي جي ڏيئم سرھا

ته اي سي فاسق گنھگار تنا شاھد يا وٿا

شاھد ٻيا ھري شخص جي ڪجي نه قبولا

پرين سي گناه تڏه جڏه يا نين حراما

۽ جان حلال يا نين عزت ڏين ان حرڪت ڪين ھيا

تان ڪافر تين مرتد ۽ لائق سندا قتلا

نمازُ رُوزا صدقا ۽ جيڪي صالح عمل بيا

ڇڄي سڀئي ڇمارجا وڃهاڙين ويا

۽ جوئي حرام تنهن ۾ ريو شڪ شبها

توڙي سيد ڇانئين ڪي فقير ڪي پيرنجا پوترا

ڪي ولي جهانئين پاڻکي ڪي ڪن حڪم هزارا

ڪيجون تہ آسانکي خابن ٿو اهي اشارا

تہ ٿو وسوسو ڪنهن کي ٿئي اهي حرڪت شيطانا

۽ پڻ جڏهن ٻڌڻي تابوت تنهنکي موئي آڇين متا

تڏهن جاهل ونجي تنهنکي خبيث ڏين ختما

مَن زار قبرًا بلا ميت فقد كفر پر زڄاه اتا

تہ جو زيارت ڪري قبر جي جنهن ميت ناهہ

سو ذات ڪافر ٿئو وسهو ويساها

جيڪو نہ وسهن اِن مرڻ مسئلن کي سڀ منڪر شرع جا

توڙي گناهہ ننڍي کي ڪري عادتا

تہ ٿئي ڪبيرو وٺي عادت جي سببا

تانَ جيڪي حُبَ ڏِين بِدعتين کي ڪَرِين ڪِجتا

سي سَبِ اَهلُ بِدعة جو لشڪرُ شيطانَ

مَنْ اَحَبَّ قَوْمًا فَهُوَ مِنْهُمْ اِنّهٖ اُهْجَابَا

تابِعَ جي شيطانَ جا سي پِرِڪِيني پَسنَدا

ڏِسو تات جِنِ وُڏِين راهَ رَسولَ جي وِنگِي وَڃَن ٿا

جو جڳو سونهارُ وُسِيرِ سو مَنائِين مُنا

مَنائِين ما ڏُونَهِجا قَلبَ ڪِتا ڪارا

مَولَيٰ مَرهِي مُون ڏِي سَيئِي گُناهَا

جيڪي سِي هِن سِندِي کي وَاحِد ڏُونهه وَريَا

سي اجا انعامِي ٿِيا مَثالَ جِتا عَذابا

اَلتَّائِبُ مِنَ الذَّنبِ كَمَن لَاذَنبَ لَهُ يِسُوئِي فَضلا

بَرڪَتَ مُحَمَّدَ مِيرَ جِي جُو عَالَمَ ذَا اَرَاسِيم

سَانِيم وَارِي سِيڪو وَاحِدَ وِنگَايَا

ڪَرِ هِدايَتَ پَاڻَ ڏُونهُ مُونَهَانجي مُوڙها

سي سونهانجِ سَيِن رَبَ پَسِجِي راهَ

اِشتهارُ واجِبُ الاِظهارُ

مَعلُومُ هُوءِ ڊُنِيَ تہ ڪِتَابَ سِنڌِيءَ

هَاڻِ ٻَمبئيءَ ۾ گهڻا ڇاپيا آهِنِ ڇپايا جنهِن جِي

فِهرِسَتَ گهڻَن ڪِتَابَنِ سِنڌِي ۽ ٻِين جي آخِرَ ۾

لِکيَلُ آهِي تِنَ ڪِتَابَنِ جي جنهن صَاحِبَ کي

خَواهِشَ هُوءِ سو ٻَمبئيءَ ۾ وَٽِ قاضِي حَاجِي

مِيان مُحَمَّدُ اِبراهِيمَ جي دُڪانَ مَتانِ ٻمبئيءَ

۾ مَشهُورُ آهِي ۽ سِنڌَ ۾ جنهِن کي خواهِش هُوءِ

سو مِير پُورِ بَٺورِي مَنجهانِ وَٽِ عَبدُ الصَّمَدَ

مُحَمَّدُ مُرلو رَنگَہ پُورِي وَٽانِ جو ڪِفايَتَ

سَانِ ڏِيندو فَقَط تارِيخِ اِڪارهِين ذِي قعدِ

سَنہ ١٢٨٩

هِجرِي

حُرمت حضرت حبيب جي جو محمد مجتبىٰ صلي الله عليه وسلم

لذائج ايمانس پر ور پسائج لقاءَ

مرهي تن مومن جي ڪلمون جون صدقا

لا اِلٰهَ اِلّا اللهُ مُحَمَّدٌ رَسُوْلُ اللهِ

صَلَّى اللهُ تَعَالىٰ عَلَيْهِ وَعَلىٰ آلِهِ وَصَحْبِهِ

وَبَارِكْ وَسَلَّمْ

تمت

پورو ٿيو نسخو تنبيه الجاهلين لکي فقير

حقير عبد الصمد بن مرحوم حاجي محمد مقيم

مخدوم نور ڳنگهه پوٽري هٿا شهر مير پور بٺوري

واري ۾ تاريخ اِڪارهين مهيني ذوالقعد جي

منجهه سنه ١٢١٩ هجري

پڙهندڙ نَسُل . پَ نَ

The Reading Generation

1960 جي ڏهاڪي ۾ عبدالله حسين ” اُداس نسلين“ نالي ڪتاب لکيو. 70 واري ڏهاڪي ۾ وري ماڻِڪَ ”لُڙهندَڙ نَسُل“ نالي ڪتاب لکي پنهنجي دورَ جي عڪاسي ڪرڻ جي ڪوشش ڪئي. امداد حُسينيءَ وري 70 واري ڏهاڪي ۾ ئي لکيو:

انڌي ماءُ ڄڻيندي آهي اونڌا سونڌا ٻارَ
ايندڙ نسل سَمورو هوندو گونگا ٻوڙا ٻارَ

هر دور جي نوجوانن کي اُداس، لُڙهندَڙ، ڪَڙهندڙ، ڪُڙهندڙ، ٻَرندڙ، ڇُرندڙ، ڪِرَندڙ، اوسيئڙو ڪَندَڙُ، ياڙي، ڪاٺُو، ياڄوڪَڙُ، ڪاوڙيل ۽ وِڙهندڙ نسلن سان منسوب ڪري سَگهجي ٿو، پَر اسان اِنهن سڀني وِچان ”پڙهندڙ“ نسل جا ڳولائو آهيون. ڪتابن کي ڪاڳر تان کڻي ڪمپيوُٽر جي دنيا ۾ آڻڻ، ٻين لفظن ۾ برقي ڪتاب يعني e-books ناهي ورهائڻ جي وسيلي پڙهندڙ نسل کي وَڌڻ، ويجهَڻ ۽ هِڪَ ٻِئي کي ڳولي سَهڪاري تحريڪ جي رستي تي آڻِڻَ جي آسَ رکون ٿا.

پَڙهندڙ نَسل (پَــنَ) ڪا بہ تنظيمَ ناهي. اُنَ جو ڪــو بــہ صدر، عُهديدار يا پايو وِجهندڙ نہ آهي. جيڪڏهن ڪو بہ شخص اهــڙي دعوىٰ ڪري تــو تــہ پَــڪَ ڄاڻو تــہ اُهــو ڪُــوڙو آهــي. نــہ ئي وري پَــنَ جي نالي ڪي پئسا گڏ ڪيا ويندا. جيــڪڏهن ڪــو اهــڙي ڪوشش ڪري ٿو تہ پَڪَ ڄاڻو تہ اُهو بہ ڪُوڙو آهي.

جَهڙيءَ طَرَح وڻــن جا پَنَ ساوا، ڳاڙها، نيرا، پيلا يا ناسي هوندا آهن اَهڙيءَ طرح پَڙهندڙ نَسُل وارا پَــنَ بہ مختَلِف آهــن ۽ هوندا. اُهي ساڳئي ئي وقت اُداس ۽ پڙهندڙ، پَرنــدڙ ۽ پڙهنــدڙ، سُست ۽ پڙهنــدڙ يا وِڙهنــدڙ ۽ پڙهنــدڙ بــہ ٿــي سگهــن ٿــا. بيــن لفظن ۾ پَنَ ڪا خُصوصيِ ۽ تالي لڳل ڪِلَب Exclusive Club نــہ آهي.

ڪوشش اها هوندي تــہ پَــنَ جا سڀ ڪَــم ڪــار سَهڪاري ۽ رَضاڪار بنيادن تي ٿين، پــر ممڪــن آهــي تــہ ڪــي ڪــم اُجرتــي بنيــادن تــي بــہ ٿِيــن. اهــڙي حالت ۾ پَــنَ پاڻ هِڪَڀِئي جي مــدد ڪَــرڻ جــي اُصــولَ هيــٺ ڏي وَٺُ ڪنــدا ۽ غيرتجــارتي non-commercial رهنــدا. پَنَــن پــاران ڪتــابن کــي ڊِجيٽــائِيز digitize ڪرڻ جي عَملَ مان ڪــو بــہ مالي فائدو يا نفعو حاصل ڪــرڻ جي ڪوشش نہ ڪئي ويندي.

ڪتابن کي ڊِجيٽائِيز ڪرڻ کان پــو ٻيــو اهــم مرحلو وِرهائڻ distribution جو ٿيندو. اِهو ڪم ڪرڻ وارن مــان جيــڪڏهن ڪــو پيسا ڪمائي سگهي ٿو تہ ڀلي ڪمائي، رُڳو پَنَــن سان اُن جو ڪو بہ لاڳاپو نہ هوندو.

پَنَن کي کُليل اکرن ۾ صلاح ڏجي ٿي تہ هو وَسَ پٽاندڙ وڏِ کان وَڏِ ڪتاب خريد ڪَري ڪتابن جي ليکڪَن، ڇپائيندڙن ۽ ڇاپيندڙن کي هِمٿائِن. پر ساڳئي وقت عِلم حاصل ڪرڻ ۽ ڄاڻ کي ڦهلائڻ جي ڪوشش دوران کَنهن بہ رُکاوٽ کي نہ مڃن.

شيخ اَيازَ علمَ، ڄاڻَ، سمجهہَ ۽ ڏاهپَ کي گيتَ، بيتَ، سِٽَ، پُڪارَ سان تَشبيهہ ڏيندي انهن سيني کي بَمن، گولين ۽ بارودَ جي مدِ مقابل بيهاريو آهي. اياز چوي ٿو تہ:

گيتَ بہِ ڄڻ گوريلا آهن، جي ويريءَ تي وار ڪَرن ٿا.

... ...

جئن جئن جاڙ وڌي ٿي جَڳَ ۾، هو ٻوليءَ جي آڙ ڇُپن ٿا؛
ريتيءَ تي راتاها ڪن ٿا، موتي مَنجهہ پهاڙ ڇُپن ٿا؛

... ...

ڪالهہَ هُيا جي سُرخ گُلن جيئن، اڄڪلهہ نيلا پيلا آهن؛
گيتَ بہِ ڄڻ گوريلا آهن........

... ...

هي بيتُ اَٿي، هي بَم- گولو،
جيڪي بہ ڪٽين، جيڪي بہ ڪٽين!
مون لاءِ ٻنهي ۾ فَرَقُ نہ آ، هي بيتُ بہ بَمَ جو ساٿي آ،
جنهن رڻَ ۾ رات ڪَيا راڙا، تنهن هَڏَ ۽ چَمَ جو ساٿي آ -

اِن حسابَ سان اٽڪاٽائي کي پاڻَ تي اِهو سوچي مَڙهڻ تہ "هاٿي ويڙهہ ۽ عمل جو دور آهي، اُن ڪري پڙهڻ تي وقت نہ وڃايو" ناداني‌ءَ جي نشاني آهي.

پَنَن جو پڙهڻ عام ڪِتابي ڪيڙن وانگر رُڳو نِصابي ڪتابن تائين محدود نہ هوندو. رڳو نصابي ڪتابن ۾ پاڻ کي قيد ڪري ڇڏڻ سان سماج ۽ سماجي حالتن تان نظر ڪڄي ويندي ۽ نتيجي طور سماجي ۽ حڪومتي پاليسيون policies اڻچاٽن ۽ نادانن جي هٿن ۾ رهنديون. پَنَ نِصابي ڪتابن سان گڏوگڏ ادبي، تاريخي، سياسي، سماجي، اقتصادي، سائنسي ۽ ٻين ڪتابن کي پڙهي سماجي حالتن کي بهتر بنائڻ جي ڪوشش ڪندا.

پَڙهندڙ نَسُل جا پَنَ سيني کي **ڇو، ڇالاءِ ۽ ڪيئن** جهڙن سوالن کي هر بَيانَ تي لاڳو ڪرڻ جي ڪوٺ ڏين ٿا ۽ انهن تي ويچار ڪرڻ سان گڏ جوابَ ڳولڻ کي نہ رڳو پنهنجو حق، پر فرض ۽ اٽر گهرج unavoidable necessity سمجهندي ڪتابن کي پاڻ پڙهڻ ۽ وڌ کان وڌ ماڻهن تائين پهچائڻ جي ڪوشش جديد ترين طريقن وسيلي ڪرڻ جو ويچار رکن ٿا.

توهان بہ پڙهڻ، پڙهائڻ ۽ ڦهلائڻ جي اِن سهڪاري تحريڪ ۾ شامل ٿي سگهو ٿا، بَس پنهنجي اوسي پاسي ۾ ڏِسو، هر قسم جا ڳاڙها توڙي نيرا، ساوا توڙي پيلا پن ضرور نظر اچي ويندا.

ون ون کي مون ياڪي پائي چيو تہ "منهنجا ياءُ
پهتو منهنجي من ۾ تنهنجي پَنَ پَنَ جو پڙلاءُ".
- اياز (ڪلهي پاتم ڪينرو)